

Člověk s postižením a výtvarná tvorba

Jméno: Miroslav Holý

Učo: 470 269

Cílem úvahy je snaha o propojení izolované speciální pedagogiky osob s postižením zraku a výtvarné výchovy a poukázání na význam výtvarných aktivit u žáků s jakýmkoliv stupněm zrakového postižení. Představuje výtvarnou výchovu u žáků se zrakovým postižením jako přirozený instrument pro osobnostní rozvoj člověka, podporu pozitivního chování žáků, rozvoj spolupráce, komunikace, či schopnosti se vyjadřovat.

Výtvarnou výchovu můžeme chápat jako předmět povinné školní docházky, ve kterém žáci tvoří svá díla, učí se pořádku, orientovat se v prostoru a osvojovat si znalosti, dovednosti a schopnosti z oblasti výtvarné kultury. Výtvarná výchova však také může být významným činitelem při vytváření a formování hodnotového systému žáků na základních školách. Je důležité si uvědomit, že při práci ve výtvarné výchově s žáky s postižením zraku se dá dosáhnout stejných výsledků, jako v tomto předmětu s žáky intaktními.

Mnoho lidí žije v domněnkách, že děti, které mají postižení zraku, nemůžou vytvářet umělecká díla a seberealizovat se tímto směrem. Je pravda, že své umělecké produkty nejsou schopny vnímat zrakem, ale i přesto jsou schopny aktivně se výtvarné výchovy účastnit, a to díky dobře vyvinutému hmatu, schopnosti komunikace s pedagogem i se svými spolužáky. Díky pozitivním zážitkům, spolupráci, možnosti vyjadřování svých emocí, názorů, myšlenek na vlastní i jinou práci, nebo další podněty se žáci vzájemně obohacují a uvědomují si mnohohledovost, kterou daná témata přinášejí, a na která žáci přirozeně reagují. Pokud pedagog dobře vede hodinu výtvarné výchovy, umožňuje žákům rozvíjet se nejen výtvarně, ale i v dalších oblastech. Dochází k pozitivním změnám ve vztahu k sobě samému, a rovněž ke svému okolí.

Příčinou podhodnocování významu výtvarné výchovy na základní škole mohou být předpojatosti, díky kterým je tento předmět považován pouze za místo osvojování dovedností, schopností, vědomostí, ale už se více či méně opomíjí to, že zde může docházet k podporování sociálních kontaktů, dorozumívání jak verbálnímu, tak i neverbálnímu, kooperaci, sebepoznávání a probíhají zde další pozitivní transformace.

Obor výtvarná výchova i speciální pedagogika osob s postižením zraku jsou termíny, o které se v současnosti zajímá velké množství odborníků, ale jejich propojení je málo probádanou oblastí. V písemných pramenech českých, ale i zahraničních autorů se vyskytují zprávy a poznatky o významu výtvarné výchovy pro rozvoj osobnosti i socializaci žáka na základní škole. Ve spojení s žáky základních škol, které nejsou primárně určeny pro žáky s postižením a s žáky základních uměleckých škol se dnes velmi často hovoří o artefietice, jako o novém reflektivně-tvořivém pojetí výtvarné výchovy. Pokud jde však o děti, žáky a studenty s postižením zraku, nemáme k této problematice v literatuře mnoho odkazů. Jednou z mála osobností věnující se primárně dětem s postižením zraku v souvislosti s výtvarnou výchovou je Evžen Perout (2005). Ten však opomíjí výtvarné aktivity žáků s méně závažným stupněm zrakového postižení, než je nevidomost. V díle Arteterapie se zrakově postiženými jsou zachyceny výsledky výtvarných aktivit dětí s nevidomostí a interpretace jejich děl. Je nutné podotknout, že problematika zrakového postižení je velmi heterogenní a neměli bychom se zabírat pouze skupinou osob s nejzávažnějším postižením zraku, ale věnovat pozornost i osobám se zbytky zraku, slabozrakostí, nebo poruchami binokulárního vidění, jelikož i tito žáci jsou schopni dosahovat ve výtvarné výchově velmi dobrých výsledků, ale potřebují pro to vytvořit vhodné podmínky a zaujmout specifický, individuální přístup.

Žáci s postižením zraku jsou schopni tvořit všemi materiály, barvami rovněž a používat všechny techniky. Nejdůležitější je osobnost pedagoga a to jak je schopna žáky motivovat. Průběžná i závěrečná reflexe, která poskytuje zpětnou vazbu a určitou regulaci jednání všech účastníků výtvarně-výchovně-vzdělávacího procesu je rovněž významná. Žák, který má problémy v přijímání informací zrakovou cestou, ale má potřebu se realizovat v oboru výtvarného umění, může tvořit stejně kvalitní výtvarné práce, jako člověk bez postižení. Pozitivní výsledky v oblasti chování a myšlení člověka díky výtvarné edukaci by neměly být přehlíženy. Výtvarná edukace, může být významným činitelem ve výchově dítěte se zrakovým postižením a při formování jeho osobního hodnotového systému. To, co dospělý člověk uznává a pokládá za samozřejmé je výsledkem výchovy od raného věku života. Pedagog má možnost se v rámci výuky zaměřit na utváření těchto hodnot. Měl by však vždy respektovat specifika individuality a využívat skupinové práce, která může významně pomoci utvářet pozitivní vztahy k lidem a byl by schopný tyto zkušenosti využívat také v budoucím životě.

